

СУБКУЛЬТУРА В КОНЦЕПЦІЇ СТЮАРТА ХОЛЛА

SUBCULTURE IN VIEW OF STUART HALL'S CONCEPTION

Любимова С.А.,

orcid.org/0000-0001-7102-370X

кандидат філологічних наук, доцент,

докторант кафедри англійської філології, перекладу та філософії мови

імені професора О.М. Мороховського

Київського лінгвістичного університету

Стаття присвячена висвітленню концепції субкультури в лінгвокультурному аспекті на основі дослідження відомого соціолога культури й масової комунікації Стюарта Холла. У роботі представлено дослідження субкультури хіпі, чії переконання, погляди на життя й поведінку протилежні загальноприйнятим стандартам середнього класу американського суспільства.

Для субкультури притаманна своя система цінностей, установок, способів як соціальної, так і мовної поведінки. Субкультурні атрибути, ритуали, а також цінності, хоча й пов'язані з панівною культурою, відрізняються від останньої. Мова є тим атрибутом для субкультури, що відокремлює та зберігає межі субкультурних угруповань. Зв'язок між соціальним устроєм і мовою субкультур підкреслював Стюарт Холл. Для розуміння світогляду, що відбивається в мові субкультури, необхідно розкрити й інтерпретувати значення змісту того, що становить їхній спосіб життя. Хіпі протестують проти різного роду зіткнень, політики індивідуалізму й лютої конкуренції, зразкової моделі успішного американця та прагнення американського споживчого суспільства. Мова хіпі є еkleктичним набором фраз, запозичених з ідіоматичної мови богеми, сексуальних меншин і декласованих груп. Ідеологія хіпі відображена в гаслах, що закликають відмовитися від цінностей споживчого суспільства та вибрати індивідуальний життєвий шлях. Дискредитація матеріальних цінностей і відмова від призначеного шляху метафорично представлена в закликах хіпі. Семантика численних зворотів сленгу хіпі, що залишилася в американському варіанті англійської мови, підкреслює зосередженість хіпі на своєму внутрішньому світі. Протидія домінуючій культурі розповсюдженню субкультури не може спинити неминучий вплив субкультури на мову молодого покоління етносу.

Ключові слова: субкультура, домінуюча культура, Стюарт Холл, хіпі, сленг.

The article is devoted to the study of a subculture in its cultural and linguistic manifestations. The study is based on the work of Stuart Hall, a famous sociologist of culture and mass communication, who studied hippie subculture from the position of relativism. In this view, a subculture presents a unique example of historical variability of cultural and linguistic meanings, their situational conditioning. The paper presents a research of a hippie subculture, whose beliefs, views on life and behavior were opposed to ethical and esthetic standards of American middle class. A subculture is determined by its own system of values, attitudes, ways of social and verbal behavior. Subcultural attributes, rituals, and values, although associated with a dominant culture, differ from the latter. The speech acts and language habits, attributed to a subculture, separate a subcultural group from the rest of society and preserve its limits. Stuart Hall emphasized the relationship between the social structure and the language of subcultures. To understand the worldview of members of a subculture, reflected in their language, it is necessary to discover and interpret the meaning of values that constitute their way of life. Hippies protested against all sorts of collisions, the politics of individualism and fierce competition, an exemplary model of a successful American citizen and striving for material values of American consumer society. Hippie's language is an eclectic set of phrases borrowed from declassed groups and sexual minorities. The hippie ideology manifests in slogans calling for abandonment of values of a consumer society and choosing an individual path in life. Discrediting of material values and the refusal from intended life mode is metaphorically represented in hippies' slogans. The semantic meanings of numerous idioms of hippies' slang, left in the American variant of the English language, emphasize the concentration of hippies on their inner world. Confrontation of a dominant culture with a subculture cannot stop the inevitable influence of subcultural values on the language of a young generation.

Key words: subculture, dominant culture, Stuart Hall, hippies, slang.

Постановка проблеми. Скерована принципом антропоцентризму, сучасна лінгвістика встановлює міждисциплінарні зв'язки із суміжними науками задля вирішення глобального питання, яке Е. Бенвеніст виразно позначив «людина в мові» [1, с. 298]. Такий напрям позначився на зростанні інтегративних галузей у мовознавстві, таких як лінгвокультурологія, когнітивна лінгвістика, етної соціолінгвістика. Лінгвокультурологія – «інтеграційна галузь знань, що вбирає в себе результати досліджень у культурології та мовознавстві, етно-

лінгвістиці й культурній антропології» [5, с. 32], вивчає функціонування мови в єдності мовного й культурного змісту одиниць дослідження за допомогою системних методів з орієнтацією на сучасні пріоритети, суспільні цінності та норми культури.

Культура в широкому сенсі складається із «цінностей, значень і символів» [7, с. 275], що поділяє суспільство. Культура (від латинського *cultura* – виховання, освіта, розвиток) стає об'єктом дослідження тільки з 19 століття, коли

це слово позначало «загальна станова належність чи звичка розуму». Згодом поняття «культура» стало сприйматися як «спосіб життя, матеріальний, інтелектуальний в духовний світ» [8, с. 14].

Гетерогенність суспільства, яке складається з класів, страт та інших груп, зумовлює різноманітність способів життя й духовних цінностей, що відрізняються від більш широкого поняття культури. Спільність людей, чії переконання, погляди на життя й поведінку відмінні від загальноприйнятих або приховані від широкого загалу, називають субкультурою. Для субкультури притаманна своя система цінностей, установок, способів як соціальної, так і мовної поведінки. Субкультурні атрибути, ритуали, а також цінності, хоча й пов'язані з панівною культурою, відрізняються від останньої. Мова є тим атрибутом для субкультури, що відокремлює та зберігає межі субкультурних угруповань. Сленг, як прийнято називати комунікативні вияви неформальних елементів у мові соціальних, професійних та інших угруповань, відіграє роль визначення належності певній субкультурі та відокремлення від панівної культури більшості. Робота присвячена висвітленню субкультури хіпі в лінгвокультурному аспекті. Теоретичною основою роботи є дослідження відомого соціолога культури й масової комунікації Стюарта Холла (Stuart Hall, 1932–2014).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Безперечний зв'язок між мовою, суспільством і культурою відзначено ще в працях В. Гумбольдта, А. Потебні, А. Мейє, Е. Бенвеніста. Натепер існує багато праць, які присвячені опису національної мови, що нерозривно пов'язана з національною ідентичністю і культурою (Н. Арутюнової, А. Вежбицької, С. Воркачова, В. Карасика, Т. Радзівської, О. Селіванової). Також з'явилося багато досліджень сленгу, який визнається соціально відокремленою формою існування в суспільстві (О. Білецька, О. Горбач, Л. Ставицька, С. Мартос, С. Пиркало, В. Хімік, В. Хомяков, А. Швейцер). Сленг вважається нестійким розмовним варіантом національної мови, що залежить від популярності угруповання, яке використовує сленг [4, с. 111]. Дослідники зазначають, що субкультура не є абсолютно ізольованим утворенням. Вона проникає і взаємодіє з літературною мовою, впливаючи на останню [2, с. 158]. Молодіжний сленг є одним зі складників процесу розвитку мови, його поповнення й різноманіття. Попри певні здобутки в дослідженні молодіжного сленгу, недостатньо висвітленими залишаються проблеми впливу субкультур

на національну мову та культуру і тривалість використання сленгу наступними поколіннями.

Постановка завдання. Мета роботи – розглянути особливості американської субкультури хіпі, яка була однією з найвідоміших субкультур не тільки в Сполучених Штатах, а й у світі. Сленг як мовний прояв субкультури йде в ногу з часом, швидше реагує на будь-які зміни в житті країни й суспільства, ніж національна мова. Прикладом такого реагування на політичні негаразди в країні є мова та загалом культура хіпі.

Виклад основного матеріалу. Зв'язок між соціальним устроєм і мовою субкультур підкреслював Стюарт Холл. Засновник відомого центру сучасних досліджень із культурології в Бірмінгемі (Centre for Contemporary Cultural Studies) розширив сферу культурологічних досліджень, що спрямовані на висвітлення соціальних проблем. С. Холл підтримував і сприяв поширенню нових ідей, пов'язаних із роботами французьких теоретиків, таких як Фуко й Сартр.

С. Холл наголошував на політичному й ідеологічному характері культури. Він називав культуру виміром усього життя людини. Науковець уважав, що кожна культурна практика існує в матеріальному вигляді, водночас є символом сенсу та цінності в культурі [7, с. 153]. Інтерпретуючи культурну інформацію, людина відчуває вплив з боку домінуючої культури. Найбільш яскраво виражена розбіжність домінуючої культури й субкультур у мові її представників, яка є не тільки засобом, що забезпечує спілкування, а й утіленням самої субкультури.

С. Холл розглядав функціонування мови під впливом інституціональних чинників, таких як політика та економіка. Науковець уважав популярну культуру, суб- і контркультуру засобами дослідження соціальних процесів, які безперервно відбуваються в багатонаціональному суспільстві. Субкультури, такі як хіпі, мають власні символи, цінності, переконання, установки та прагнення, що становлять істотний зміст їхнього буття. Щоб зрозуміти світогляд окремої групи, її мову, необхідно розкрити й інтерпретувати значення змісту того, що становить її спосіб життя [7, с. 147].

Методологічною настановою С. Холла був релятивізм, з погляду якого субкультура є своєрідним прикладом історичної мінливості культурних і мовних систем, їх ситуативної зумовленості й замкнутості. Науковець вивчав культуру хіпі зсередини, з точки зору представників цієї субкультури. Метою С. Холла було описати символічний спосіб самовираження хіпі, що стосується всіх аспектів життя хіпі: їхньої мови, стилю життя

й одягу. Їхній спосіб самовираження суперечив загальноприйнятим стандартам середнього класу американського суспільства, що досі вважається за зразок правильного й законного, а тому підтримується в доміантній культурі. Субкультура хіпі була невеликою часткою «неправильності» в масі слухного американського суспільства: "... an island of deviant meanings within the sea of its society" [7, с. 148]. Міцно об'єднане цінностями й соціальними установками, що забезпечують визнання та схвалення, американське суспільство нерозривно зв'язує індивіда з панівною культурою. Хіпі асоціювали себе з тою групою, яку «нормальне» суспільство таврує як людей із відхиленнями, з тими, що вийшли за межі умовностей суспільної системи. Спільність поглядів і спосіб життя зміцнює їхнє угруповання.

Виникає субкультура хіпі в 60-ті роки минулого століття, в період соціального неспокою, пов'язаного з рухом за громадянські права та протестом війни у В'єтнамі. З 1968 року, що позначений убивством Мартіна Лютера Кінга й партійним з'їздом кандидатів на посаду президента (Democratic Convention in Chicago), субкультура хіпі проникає в моду, музику, стиль життя молоді, стає авангардом молодіжної культури.

Субкультура хіпі вбирає в себе елементи східних культур, їхню філософію, в якій підтримується рішення на користь більшості, пасивне спостереження замість активної життєвої позиції Заходу [7, с. 154–155]. Цінуючи простоту життя, хіпі намагаються поєднати сільську простоту й сучасність. Субкультура хіпі – це протест проти різного роду зіткнень, політики індивідуалізму і лютій конкуренції, зразкової моделі успішного американця та прагнення американського споживчого суспільства [7, с. 157].

Порівнюючи американських і британських хіпі, С. Холл визнає, що бідність американських хіпі удавана. Жебрання хіпі на вулицях забезпеченої Америки справляло сильне враження на представників середнього класу. Стиль амери-

канських хіпі був неохайним, дивакуватим та ексцентричним, але невимушеним. Головні атрибути стилю хіпі – яскраві шалі, штани кльош, стрічки на голові, мокасини. Зовнішні прояви пов'язують субкультуру хіпі з культурою американських індіців, від яких хіпі перейняли також індіську традицію вживати галюциногени. Для хіпі культура американських індіців символізувала простоту існування в суспільстві, де панує достаток і технологічний прогрес. Індіці належали до незаможної та соціально незахищеної категорії американського суспільства, що позбавлена сприятливих умов проживання. С. Холл вважає хіпі прихованою стороною «американської мрії», що виникла з тієї ж ідеї – бути вільним [7, с. 152–154].

Мова хіпі, як визнає С. Холл, є еkleктичним набором фраз, запозичених у культурі негрів, з джазової культури, ідіоматичної мови богеми, наркоманів, гомосексуальних меншин. С. Холл підкреслює дві основні граматичні риси жаргону хіпі: часте використання прийменників і тривалої форми теперішнього або теперішнього неозначеного часу дієслова, що підкреслює екзистенціальний характер мови хіпі.

Вражаюча несхожість мови хіпі й молоді 60-х років 20 століття більш за все виявляється в семантиці, що зумовлено світоглядом і стилям життя хіпі. Одна й та сама лексична одиниця виражає різні значення в розмовному варіанті молоді 60-х років та у мові хіпі [6, с. 13], що показано в таблиці 1.

Сленг молоді домінуючої культури надзвичайно орієнтований на суспільний статус. Основними темами для розмов були вечірки, музика, мода, досягнення. Сленг сповнений виразами, пов'язаними з матеріальними цінностями і грошима. На відміну від молодіжного сленгу домінуючої культури, сленг хіпі показує повну відсутність ідіом, пов'язаних із матеріальними цінностями [7, с. 108–110]. Сленг хіпі поширювався в усній формі насамперед через нелегальні радіостанції. Основною ознакою сленгу хіпі

Таблиця 1

Молодіжний сленг і сленг хіпі

Лексична одиниця	Значення для молоді 1960-х років	Значення для хіпі
blow your mind	сподобатися (про платівку, людину, річ)	отримати дивний досвід
Bogart	завдавати болю, ранили, ображати	скрутити цигарку з марихуани
digger	лідер	комуна хіпі в Сан-Франциско
happening	гарна вечірка	спонтанне зібрання хіпі
strung out	стривожений, схвилюваний	залежний від наркотиків
taste	зразок, проба	опробування наркотику під час його покупки
turn on	викликати інтерес	уживати наркотики
uptight	дуже гарний	загальмований (про психіку)

був його неясний, невизначений характер, який допускає двояке тлумачення. Іноді значення слів можливо інтерпретувати тільки в певному контексті [6, с. 133].

Як відзначають, багато ідіом зі сленгу хіпі збережено в розмовному стилі американського варіанта англійської мови [6, с. 133]. Наприклад, *bad scene* (неприємності), *bent out of shape* (розлютитися, розпалитися), *bummer* (облом), *uptight* (напружений), *cop out* (никнути відповідальності), *rip off* (обібрати), *space out* (відключитися), *hang-up* (проблема), *freak-out* (нервовий зрив), *flip out* (розлютуватися) використовуються дотепер. Помітна тема емоційного збудження в семантиці цих ідіом.

Виклик хіпі *Do your own things*, що виражає життєве кредо хіпі, визначає вільність від будь-яких забобонів та обмежень. Цей заклик визначав не тільки зовнішні ознаки свободи, як-от: розпущені волоси, пов'язані стрічкою, а й відмову від усіх міщанських забобонів. Він містить нагальне та безкомпромісне рішення хіпі звернутися до глибин своєї душі. *Do your own things* – це метафора подорожі до свого внутрішнього світу, до потаємних бажань і потреб, які хіпі ставили вище за матеріальні потреби [7, с. 167].

Прецедентний заклик хіпі *Tune in, turn on, and drop out* можна перекласти як *Отямся, здригнися й покинь усе* (переклад наш – С. Л.). Автором цієї фрази є Тімоті Лірі (Т. Leary) – американський письменник і психолог, який набув великої популярності за часи хіпі. Цей вираз використався в медійному дискурсі, де він мав значення *налаштуватися* на певний канал комунікації. Кожне словосполучення цієї фрази, як зазначає С. Холл, є певним наказом і прихованою метафорою. *Tune in* використано в значенні *прийти в себе* та *приготуватися до нового життя*. Мається на увазі, що люди використовують не один канал комунікації й нерідко використовують не той канал, що потрібен для отримання правдивих повідомлень. Якщо людина налаштує свій канал прийому інформації правильно, то зможе отримувати правильні послання зі свого внутрішнього світу. Вираз *turn on* має значення розширити діапазон сприйняття світу. У метафоричному сенсі *turn on* означає переключитися на інше, справжнє життя, безповоротно змінити міщанський життєвий шлях на свій, суто індивідуальний. Значення *drop out* є найскладнішим. У прямому сенсі вираз означає, що хіпі повинні відректися від міщанських цінностей середнього класу, відмовитися від стилю життя, що зумовлений працею та споживанням, спрямований на отримання визнання

й високого становища в суспільстві. Матеріальні цінності споживчого суспільства дискредитовані в системі цінностей субкультури хіпі. Той, хто належить до цієї субкультури, «випадає» із суспільної системи, для якої основними орієнтирами є сім'я, освіта й кар'єрне зростання. Але фраза *drop out* має й інше, більш прозоре, значення. Воно позначає декласовану особистість, людину, яка свідомо поставила себе поза суспільством чи покинула курс навчання, тому що вважає традиційне навчання некорисним і неважливим. Отже, ця фраза ідентифікує хіпі як декласовану соціальну групу, але це ототожнення є символічним, тому що більшість хіпі належали до середнього класу. Якщо вони кидали навчання, то причиною була не відсутність коштів на освіту, ні неможливість опанувати програму навчання, а тільки символічна незгода з культурою того класу, до якого вони належали. «Кинути все» для хіпі має значення символічної відмови від уготованого шляху для їхнього покоління. Деякі хіпі жили не на території університетів, а поодаль від адміністрації та професорів, але продовжували навчання. Інші хіпі були активними супротивниками війни у В'єтнамі та відмовлялися брати участь у цій війні, тому кидали навчання в університетах на знак протесту [7, с. 150–151].

Символічною для субкультури хіпі є метафора *global villige*. Це словосполучення означає, що перша стадія розвитку капіталізму, для якої притаманні уривчасті взаємини та індивідуалізм, закінчилася. Наступна стадія – це розвиток міжкультурних засобів масової інформації, що об'єднує людей незалежно від культури, класової належності, географічної та часової віддаленості. Духовне єднання і прихильність до свого угруповання – це основні риси субкультури хіпі. Поняття любові для хіпі не обмежується сексуальною вседозволеністю, що само по собі є протестом проти репресивних табу середнього класу, які стосуються сексуальних відносин. Любов для хіпі має всеохопний характер, доброту й чуйність, повагу до особистих відносин між людьми, повагу до всіх і кожного, до всього людства. Створений хіпі слоган *Zap them with love* (Убий їх любов'ю – *переклад наш*) заперечує відомий у часи війни у В'єтнамі заклик американських льотчиків убити в'єтнамців (*Zapping the Cong*) [7, с. 158–159].

Хіпі наголошують на відвертості й виразності своїх почуттів і бажань, що протистоять закритості панівної в американській культурі. Так як майбутнє не визначене, хіпі закликають до негайного та невідкладного задоволення своїх потреб

Система культурних опозицій за С. Холлом

Домінуюча культура	Субкультура хіпі
straight	hippie
affluent	poor
advantaged	disadvantaged
white	Indian
urban-industrial	pastoral or urban arcadian
sophisticated	simple
knowing	naive
adult	child
male/female	youth
masculine	feminine
genital	“polymorphous perverse”
work	play
pain	pleasure
postponement of gratification	immediacy, the “existential now”
anxious	relaxed
linear logic	metaphorical or analogical logic
word	image
power	love
individual	communal
force	flower
orderly	spontaneous
planned	unorganized
routine	anarchic
instrumental	expressive
clean	scruffy
society	self
body	mind
reason	empathy
objective	personal

і насолод тут і зараз. Хіпі сприймають життя як спонтанну серію випадків і подій, які потребують негайного втручання й вільно вираженої реакції на ці події [7, с. 160]. Така концепція хіпі збігається з гедоністичними імперативами американського суспільства отримувати задоволення, уникаючи небажаних дій.

С. Холл помічає виборчу спорідненість між стилем мови субкультури хіпі та особистісними проблемами, що виникають в епоху кібернетизації і глобалізації світового суспільства. Стиль хіпі, їхня мова й образи стали символом життєвої сили людини та її чуйності. Глибоко чуттєві, суб’єктивні цінності хіпі вступають у протидію з деперсоналізацією постіндустріального суспільства [7, с. 166–167]. Субкультура хіпі – це культурний бунт проти постіндустріального суспільства.

Висновки. Бажаючи вирватися з оточення американського споживчого суспільства, зв’язаного ідеологією матеріального добробуту, хіпі намагалися протидіяти системі будь-яким методом, іноді незаконним. Хоча, як зазначає С. Холл, протистояння хіпі буржуазним цінностям було утопічним, приклад хіпі показує, що матеріальні блага не замінять потягу людини до волі та свободи самовираження, що помітно в мові хіпі. Семантика численних зворотів сленгу хіпі, що залишилася в американському варіанті англійської мови, підкреслює зосередженість хіпі на своєму внутрішньому світі. Протидія домінуючої культури розповсюдженню субкультури не може спинити неминучій вплив субкультури на мову етносу, насамперед молодого покоління.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бенвенист Э. Общая лингвистика. Москва : Прогресс, 1974. 448 с.
2. Білецька О.О. Мовні субкультури сучасної молоді України. *Культура народів Причорноморья: научный журнал ТНУ им. В.И. Вернадского*. 2012. № 225. С. 157–162.

3. Левикова С.И. Молодежная субкультура. Москва : Фаир пресс, 2004. 608 с.
4. Мартос С.А. Сленг як складова молодіжної субкультури. *Південний архів. Серія «Філологічні науки»* : збірник наукових праць. 2003. Вип. XXI. Херсон : Вид-во ХДУ. С. 111–114.
5. Маслова В.А. Лингвокультурология. Москва : Издательский центр «Академия», 2001. 208 с.
6. Dalzell T. Flappers to Rappers. American Youth Slang. Springfield, Massachusetts : Merriam Webster, 1996. P. 256.
7. Hall S. The Hippies: An American 'moment'. CCCS Selected Working Papers, Vol. 2 (Eds.) Ann Gray, Jan Campbell, Mark Erickson, Stuart Hanson, Helen Wood. New York : Routledge, 2007. P. 146–168.
8. Williams R. Culture and Society: 1780–1950. Anchor Books New York, 1960. 421 p.